

Onemocnění hrudi - možnosti terapie

Rudolf Steiner

Astrální tělo a organismus hrudi • Fyzické a éterné tělo • Stávání se rostlinou • Rytmický proces vyrovnávání mezi působením sil uzdravujících a vyvolávajících nemoc •

Dýchám • Uhlík a kyslík • Usínání a probouzení • Význam duševního života pro rytmické procesy • Pochody v organismu hrudi jako výsledky procesů v horním člověku, v dolním člověku a ve vnějším světě • Podstata světelných kůr a horských lázní • K výživě • Elektřina a magnetismus a jejich použitelnost v terapii

Vlastní doménou studia nemoci by musela být onemocnění, v nichž se nejzřetelněji projevuje nesprávné působení takzvaného astrálního těla. Mám tedy na mysli nemoci, při nichž se tato působení astrálního těla projevují nejčastěji, které je třeba pozorovat v rámci prostoru vymezeného hrudním košem. Je to zároveň doména, která je pro studium nemoci nejdůležitější, avšak pro léčení, respektive pro poznání léčení, nejobtížnější. Je to část lidské bytosti, jež zejména v poslední době zavedla podnět k výskytu oněch nedostatků v lékařském umění, které zvláště zdůraznil dr. Scheidegger v přednášce, kterou k lékařskému posluchačstvu laskavě pronesl v průběhu prvního přednáškového kurzu. Tenkrát bylo zdůrazněno, že novější vývoj lékařství vedl k velkému pokroku v patologické oblasti a k určitému nihilismu v oblasti terapeutické. A právě významný výklad, který k tomu byl učiněn, poukázal na to, co musíme zdůraznit dnes, čemu musíme obzvláště věnovat pozornost.

Nemoci oblasti lidské hrudi a oběhu se v jistém ohledu velmi liší jak od onemocnění orgánů hlavy a smyslově-nervového ústrojí člověka, tak od onemocnění vlastní látkové výměny, i když zase s oběma úzce souvisí. A věc se má vlastně tak, že o ústrojnosti hlavy je třeba pojednat zvláště proto, že je prostupná, jak jsme viděli, pro éter, astralitu a bytost Já. Orgány hrudi již nejsou prostupné pro éter, nýbrž jen pro astralitu a bytost Já. V orgánech hrudi úzce spolupracují fyzické a éterné tělo. A tato spolupráce je jednotou. Není to již součet samostatných fyzických dějů v lidském organismu hrudi, nýbrž spolupůsobení éterného a fyzického těla. To, co se zde odehrává a co v případě hrudi připadá zvláště v úvahu, je v podstatě stávání se rostlinou, které je ovšem značně maskováno, značně modifikováno vším ostatním, co s tím v lidském organismu souvisí. Avšak to, co připadá v úvahu pro orgány hrudi, je

rostlinný proces, který se pak setkává a vstupuje do vzájemného působení se vším, co přichází z astrálního těla a z Já člověka; tomu je třeba věnovat zvláštní pozornost. Nuže, včera jsem řekl, že astrální tělo je v člověku vlastním, původním nositelem procesů vyvolávajících onemocnění, a v oblasti lidské hrudi tak existuje ustavičný podnět k tomu, aby působilo to, co vlastně vyvolává onemocnění. Toto působení vyvolávající nemoc musí být v orgánu lidské hrudi v neustálém vzájemném vztahu s uzdravujícím působením. Normální lidský stav může v této oblasti nastat jen díky tomu, že se jaksí pořád pohybujeme sem a tam, že intenzivními silami zdravého člověka neustále paralyzujeme přítomné síly vyvolávající onemocnění. A proti překypujícímu zdraví, které by pak vedlo k bujení, naopak stavíme v éterné oblasti ustavičně omezující vliv astrality, která překročí-li svou míru, zmocní-li se těla příliš silně, vede k onemocnění.

S ohledem na orgány lidské hrudi je tato skutečnost neobyčejně důležitá proto, že je vlastně výsledkem rytmu. A tento výsledek rytmu je na jedné straně ovlivňován vším, co se odehrává v hlavě, a na druhé straně vším, co se odehrává v látkové výměně. Příčina rovnováhy tohoto nezbytného rytmu se proto vlastně nachází mimo hrud'.

Můžeme tedy říci, že v orgánech lidské hrudi jsou přítomné v podstatě hlavně účinky. Příčiny, které pak mají být odstraněny, se vlastně v samotných orgánech hrudi vůbec nenacházejí. V době, kdy se lidská poznávací schopnost velmi vzdálila pojmání věcí nahlížením (k tomu došlo došlo v největší míře a také nejgeniálnějším způsobem v případě vídeňské lékařské školy, která byla označena za nihilistickou a která vlastně chtěla říci, že je třeba zastavit se u pouhé patologie a že k terapii není možné dospět), proto tento směr moderního lékařství vedl zvláštní měrou k tomu, že terapie byla pozvolna odstraňována, že si s terapií přestávali vědět rady.

Vidíme, že tento směr vykonal své mimořádné geniální činy na druhé straně, v diagnóze hrudi. Právě tehdy došlo k významnému pokroku v oblasti diagnózy hrudních orgánů, kde lze postoupit obzvláště v poznávání, kde však tento druh poznání přináší minimální užitek, neboť je třeba vzít v úvahu i ostatní části člověka. Pouhým poznáním toho, co se odehrává v lidské ústrojnosti dýchání a oběhu (nepřidáme-li k tomu něco dalšího), je proto vykonáno jen velmi málo. Samozřejmě netvrdím, že by tím bylo vykonáno absolutně málo. Poznáním, jehož dosáhneme třeba takovým stetoskopem atd., však vykonáme velmi mnoho teprve tehdy, máme-li při tom poznání celého člověka a můžeme pak z úplně jiné strany přijít na kloub (vlastně je to myšleno doslova: přijít na kloub tomu, co se takovou diagnózou získá. Jinak jsou výsledky takovéto diagnózy v podstatě jen zajímavými vědeckými skutečnostmi. Samozřejmě chceme-li o těchto věcech hovořit na základě dobové souvislosti, musíme hovořit poněkud radikálně, avšak za těmito radikalismy se skrývá právě to, co je na těchto věcech pravdivé.

Taková onemocnění, která se týkají právě lidské hrudi, se v novější době stala zvláště charakteristickými také proto, že tu byla snaha jaksí odvést pozornost od věci samotné a mermomocí ji převést k jednomu „mystickému“ pojmu, který nemusí zůstat mystickým, ale pro novodobý materialismus je pojmem veskrze mystickým. Právě s

ohledem na takovéo nemoci se hodně mluví o nemocech „lidových“. Inu, tyto „lidové“ nemoci, to je samozřejmě pojem, který je jako pytel, do něhož se strčí všechno, co lékaři nechtějí poznat a co se také skutečně v jistém ohledu vymyká lékařskému umění, jaké dnes je.

Upozorňuji zde na zajímavou skutečnost, že vídeňský lékař a profesor Moriz Benedikt přišel jednou na zvláštní nápad kandidovat do Říšské rady Zdůvodnil to pak výrokem, podle něhož ho k tomuto kroku nutí právě lékařský pohled. Přichází prý k němu totiž spousta pacientů, kterým vlastně nikdy nemůže předepsat to, co by jim předepsat měl, totiž lepší oblečení, lepší bydlení, lepší povětrí atd. Řekl, že těchto věcí však lze dosáhnout cestou sociálního působení. Proto se jako lékař musí zapojit do sociálního působení. Vidíte tedy skutečné odsouvání toho, oč tu vlastně jde.

Za všemi těmito věcmi ovšem stojí to, co je třeba brát v úvahu zvláště u tohoto článku lidské bytosti. Neboť to, co v lidském organismu hrudi vzniká jako chorobný proces a co má koneckonců původ v nepravidelném vzájemném působení astrálního a éterného těla, musí být studováno i v takovéo souvislosti. Tady se pak už neobejdeme bez poznání, které se odhodlá vykročit poněkud do nadmyslna. A tady je pak třeba říci následující věc.

Proces dýchání, který se odehrává mezi vnějším a vnitřním světem, je vlastně proces, jemuž vůbec nelze porozumět, jestliže neporozumíme astralitě. Zvláštní vzájemné působení kyslíku a uhlíku, ke kterému zde dochází, je ustavičným vzájemným zasahováním astrality a éteru. Prosim vás ovšem, abyste vzali v úvahu, že člověk obvykle stráví třetinu svého života tak, že se velkou částí svého astrálního těla nachází mimo tělo éterné, totiž ve spánku. Tady vidíte ono významné zasahování astrality do lidských zdravotních poměrů, neboť je samozřejmostí, že astralita v člověku působí i během spánku. Přitom však nepůsobí z hlavy, ale v člověku vychází z ostatního organismu. Astralita tedy během spánku rozvíjí působení, které musí správným způsobem přetrvávat, i když astralita propouštěná hlavou se během spánku nachází mimo člověka.

Vidíte tedy, že poznání souhry éteru a astrality v poměrech lidské hrudi týkajících se zdraví a nemoci, nás prostě odkazuje ještě na jiný rytmus, který se v člověku odehrává. A to je rytmus bdění a spánku. Ovšem samotný spánek, který je, jak uvidíme, zase značně propojený s procesem látkové výměny, má větší význam pro něco jiného než orgány hrudi. A tímto jiným je to, co je pro pozorování opět neobyčejně obtížné.

Pokud jste tu již tenkrát byli, tak si možná vzpomenete, jaké zajímavé soubory příznaků se ukázaly při použití látek, s nimiž se tu posledně prováděly experimenty.⁹ Pan dr. Scheidegger to totiž ukazoval na tabuli. Zajisté si však také vzpomenete, že tyto soubory příznaků sestávají z mnoha a mnoha jednotlivostí a že mají-li být tyto jednotlivé příznaky náležitě shrnuty, sdruženy, přece jen to vyžaduje určité umění. Okamžitě se například dostaví určitá obtíž, musí-li se se souborem příznaků provést následující věc. Aby člověk správně posoudil určitý chorobný poměr, je například nucen sdružit příznaky, odehrávající se v horním člověku. Vmíchá-li do toho příznak, který se sice prostorově odehrává v horním člověku, v podstatě je však jen nahoru

vytlačným příznakem z látkové výměny, udělá okamžitě v posouzení souboru příznaků chybu, a je tím pomýlen v posouzení celého chorobného poměru. Nesmíme tedy ztrácet ze zřetele, jak je vlastně obtížné správně sdružit jednotlivosti právě takového souboru příznaků.

Na jedné straně je ovšem zcela jistě pravdou, že si můžeme pozvolna osvojovat cit pro správné sdružování jednotlivostí určitého souboru příznaků. Na druhé straně je tomu ale tak, že příroda nám sice pomáhá, zároveň nám však neobyčejně ztěžuje použití pomoci, kterou nám v této oblasti poskytuje. Příroda totiž sama sdružuje všechny soubory příznaků. Řekl bych, že dělá totéž, co děláme my pomocí vzorce, když shrnujeme jednotlivosti určitého souboru příznaků - dělá totéž, avšak pozorování toho, co tu dělá, nám neobyčejně ztěžuje. Jednotlivé akty určitého souboru příznaků totiž shrnuje v usínání a probouzení, ve způsobu usínání a probouzení.

To, co se děje při usínání a probouzení člověka, je vskutku (mohu-li použít toto paradoxní spojení) neobyčejně geniálním shrnutím právě toho, co v nějakém směru připadá v úvahu. Samozřejmě jen v minimálním počtu případů je však lékař schopen se orientovat jinak než nanejvýš na základě sdělení, která však budou ve většině případů a právě v těch nejtěžších případech nepřesná. Lékař je nejméně ze všeho schopen náležitě pacienta pozorovat při usínání a probouzení, a to, co mu pacient sdělí, pak naprosto není směrodatné, i kdyby to podle pacientova vědomí mělo náležitě odpovídat skutečnosti. Je-li usínání a probouzení narušené, vypráví samozřejmě pacient o tomto usínání a probouzení věci, které sice dobře žijí v jeho vědomí, pro posouzení skutečnosti na zdravé bázi jsou ovšem zkalené. Tady musí lékař vidět skrz to, co pacient vlastně vypráví.

A že tomu tak je, to pochopíte nejlépe tehdy, pokusíte-li se této skutečnosti pozvolna přiblížit vlastní úvahou. Na zvláštní spojení éterného a astrálního těla ze zkušenosti přijdete především tehdy, budete-li pozorovat, jak v člověku dále působí starost, soužení atd. Nesmíte přitom pozorovat pouze starost a soužení, které se odehrály poslední den nebo v posledním týdnu, ty jsou koneckonců nevýznamné, ale ty, které leží dále v minulosti. Od chvíle, kdy na člověka působí starosti a soužení, do doby, kdy se stanou takřikajíc organickými, kdy přejdou do působení organismu, vždycky totiž musí uplynout jistý čas. Dosáhnou-li starosti a soužení určitého stupně, jsou vždycky takové, že se v pozdější době objeví jako anomálie v organickém působení, a sice právě v rytmickém organickém působení. Vedou až k nepravidelnostem rytmického organismu, a teprve pak mohou dále působit na organismus látkové výměny atd. To musíme mít na paměti jako jednu ze základních skutečností.

Jakkoli se to především materialistickému představování bude jevit nepravděpodobné, je tomu ale také tak, že chvatné myšlení, myšlení, které nereflektuje své důvody, chvatné myšlení, kdy jedna myšlenka přeskakuje druhou (což je základním nešvarem lidského myšlení naší doby), kdy jedna myšlenka šlape na paty druhé, je něčím, co po uplynutí určité doby působí následně v lidském organismu, a sice v organismu rytmickém. V jednom ohledu to má ovšem zcela zvláštní význam. Duševní pochody nesmíme přehlížet, chceme-li porozumět abnormalitám lidského

rytmického organismu, zejména toho, co se odehrává v orgánech hrudi. Do tohoto organismu bychom ovšem mohli zařadit i to, co patří jaksí k periférii tohoto rytmického organismu: rytmus zažívání .I rytmus vyprazdňování. Neboť teprve tím, že sem přiřadíme rytmus zažívání a rytmus vyprazdňování, pojmem úplnou rytmickou soustavu.

Na druhé straně je ovšem něco neobyčejně důležitého. Také druhý pól lidské bytosti, soustava látkové výměny, působí zpět na rytmickou soustavu. Způsobu, jakým působí, možná nejlépe porozumíme, budeme-li vědět toto: Hlad a žízeň jsou záležitosti, které se v lidském astrálním těle projevují velmi zřetelně. Tak jako běžný člověk zná hlad a žízeň, zná je samozřejmě jako astrální jev. Co svým vědomím prožívá jako hlad a žízeň, to prožívá především astrálně. To nám musí být naprosto jasné. O tom, co neprožívá astrálně, běžný člověk neví vůbec nic. To, co prožívá jen éterně, spočívá tak hluboko v podvědomí, že o tom nic neví.

Nuže, pro obvyklý život jsou hlad a žízeň astrálními zážitky, použijeme-li tento pojem. Přestanou však být astrálními zážitky, přetrvají-li pro prožívání, odehrávající se ve spánku. Potom přestanou být obvyklými astrálními zážitky; nesouvisí tím však méně s astrálním tělem, které ve spánku také působí, a to zdola nahoru. A to, co z této strany vychází, to znamená hlad a žízeň, které v člověku působí, ty působí, jsou-li trvalé, zpátky na rytmickou soustavu a vyvolávají v ní nepravidelnosti, způsobují v ní onemocnění.

To se samozřejmě nevztahuje na hlad a žízeň, které jsme dostali příslušný den a s nimiž jdeme spát. Bylo by chybou dívat se na to tak, že se člověk tu a tam uloží ke spánku hladový nebo že se třeba dokonce i delší čas ukládá ke spánku hladový; to samo o sobě není zlé. Zlé ovšem je, když se stav hladu a žízně stane habituálním, a zejména když vzniká tím, že organismus látkové výměny není v pořádku, a ostatní organismus tak není náležitě vyživován. Následné působení hladu a žízně je v tomto ohledu veskrze základem poruch organismu dýchání a oběhu.

Pomineme-li ovšem toto působení na orgány lidské hrudi, budeme mít zatřetí pouze to, co ještě způsobuje vnější svět, neboť prostřednictvím dechu je člověk spojený s vnějším světem a odehrávají se v něm účinky vnějšího světa. Tak zde máte pozoruhodnou skutečnost, týkající se toho, co je uzavřeno v lidském hrudním koši, a co je zčásti uzavřeno i v břišní dutině, když rytmus pokračuje až sem - mimořádně pozoruhodnou skutečnost, že uvnitř tohoto prostoru se vlastně odehrávají samá působení: působení horního člověka, působení dolního člověka a působení vnějšího světa. I podrobnější znalost tohoto traktu lidské bytosti nás tedy vede k tomu, abychom si řekli, že se tady uvnitř vlastně odehrávají účinky. Příčiny tady uvnitř však odstranit nemůžeme, a abychom je mohli odpovídajícím způsobem napravit, musíme je hledat někde jinde. Proto je také tak jasné, že tato oblast lidské bytosti je sice doménou, v níž můžeme studovat podstatu nemoci jako takové, avšak pokud se odhodláme ke studiu na základě této domény, musíme v bádání pokračovat právě směrem do dalších oblastí. Z této domény musíme vycházet, abychom pak odsud pronikli dále do ostatních oblastí.

Nejnápadnější a nej významnější oblastí příčin je ta, která se vlastně nachází vně člověka, Tím, že se odehrává vzájemná souhra mezi kyslíkem a uhlíkem, se podstatný zdroj astrálních vlivů pro tento trakt lidské bytosti nachází v podstatě vně. A jedná se o to, abychom tedy hledali příslušné souvislosti tohoto traktu s vnějším světem.

Duchovně-vědeckému bádání se ukazuje, že také v případě Země existuje vzájemný vztah mezi tím, co se odehrává pod jejím povrchem (přičemž působení vody musíme počítat k tomu, co je zemského charakteru) a [tím], co se odehrává nad jejím povrchem. V podstatě se tu mezi Zemí a jejím okolím odehrává proces, který dnes ještě není dostupný pro obvyklou vědu. Tento proces má neobyčejně zajímavé stránky. Můžeme ho studovat zejména pomocí toho, že srovnáme oblasti pozemského bytí, kde je tento proces, odehrávající se mezi mimozemským a pozemským, skutečně intenzivní, kde do pozemského vstupuje mnoho mimozemského.

Tak tomu je v tropech. Zcela zvláštní poměry tropů jsou vlastně dány intenzivním spolupůsobením toho, co je mimozemské povahy, tedy vzduchu, světla a mimozemského tepla, s tím, co se nachází uvnitř Země samotné. A kromě toho není náhodou, že jistý pól, abych tak řekl, magneticko-elektrických působení Země musíme hledat v tropickém pásmu.

Mohu-li se vyjádřit pomocí srovnání, řekl bych, že Země v tropickém pásmu nejvíce nasává mimozemskost a z této nasáté mimozemskosti vytváří to, co pak nechává rašit jako vegetaci. Tam, kde je Země polární, nasává málo mimozemskosti, brání se jí a v rozsáhlejší míře ji odráží. Tedy, mohu-li to takto vyjádřit, v tropech se Země při pohledu zvenčí nejméně leskne, odráží zde nejméně záření; tady toho nejvíce nasává. Na pólech se Země leskne nejvíce, nejvíce mimozemskosti tady odráží; tady se leskne nejvíce, tady vytváří největší lesk.

To je neobyčejně významná skutečnost. Tím, že něco takového vezmeme v úvahu, totiž získáme představu o tom, že v tropech jednak neobyčejně silně působí určitý intenzivní vztah mezi pozemským éterem a mimozemskou astralitou, zatímco na pólech je astralita určitým způsobem vrhána zpět. Tato představa může být neobyčejně užitečná, neboť sledujeme-li tuto souvislost dále, ukáže se následující věc. Vezměme si případ, kdy nemocného uvedeme do poměrů, při nichž bude nadměrně působit světlo, vzduch bude silně prosvětlován, a nemocný tedy bude obklopený světlem. Potom si můžeme jistým způsobem říci, že ho přivedeme do oblasti, kde v podstatě zabráníme přístupu pozemského vlivu, který na něj působí, a vystavíme ho vlivu mimozemskosti. V silné prosluněnosti totiž vlastně spočívá to, co Země již nespotrebovává a co odráží. A do oblasti tohoto mimozemského působení pak nemocný vstoupí. Umístíme-li tedy prostě nemocného do sluncem prosvětleného vzduchu, působilme na jeho rytmický organismus. A sice tak, že nepravidelný rytmus látkové výměny se tímto vystavením světlu sám od sebe upraví a nepravidelnost je rytmem přímo odstraněna.

To je souvislost, která nás vede k poznání toho, na čem se vlastně zakládají sluneční a světelné kúry. Takováto kúra bude hodná doporučení zejména tehdy, zjistíme-li, že někdo je zvláště náchylný vůči parazitárním vlivům. Není proto třeba, aby člověk byl zastáncem bacilové teorie, ale musí si pouze uvědomit, že přítomnost

parazitů u dotyčného poukazuje na existenci hlouběji se nacházejících příčin, díky nimž se zde bacily mohou nashromáždit a zdržovat.

Bacily vlastně nikdy nejsou skutečnými původci nemocí, ale vždycky jen ukazateli toho, že pacient v sobě má „původce“ nemocí. Výzkum bacilů je proto také důležitý, ale jen jako podklad pro poznání. Vlastní organické příčiny spočívají v člověku samotném. A proti těmto organickým příčinám, spočívajícím v člověku samotném, se působí tím, co proudí z mimozemského kosmu k Zemi a obklopuje ji, co však Země již úplně nepřijímá. Je to nadbytek, nadbytečné Slunce, nadbytečné světlo atd. Tam, kde Země nejenom pučí a raší, ale kde se začne lesknout, kde tedy obsahuje také světlo, kterého je víc než toho, co je nutné k pučení a rašení, tam tedy máme podmínky, jež budou v tomto směru působit zvláště příznivě.

Další věcí, která bude v tomto směru působit zvláště příznivě, je tato: Zjistíme-li, že pacient je v důsledku nepravidelného oběhového organismu zvláště vystaven parazitárním vlivům, bude případně dobré, když ho (vezmeme-li při tom samozřejmě v úvahu všechny ostatní okolnosti, s nimiž se v následujících úvahách ještě v různé podobě setkáme) přivedeme do životního prostředí, které bude výše položeno než to, na něž je zvyklý, bude prostě položeno výše nad mořem, čili když dáme podnět k pobytu v horských lázních. Blahodárný účinek takového pobytu musíme také hledat v tomto směru. V jiném případě je však samozřejmě zase škodlivý. Všechno, co je užitečné, může být i škodlivé, jak jsme o tom včera mluvili. V úvahu však připadá ještě něco jiného.

Nesmíme zapomínat na to, co máme před sebou v jistých jevech, které vlastně (už jsem na to poukazoval) uměle vyvoláváme, nebo které posoudíme teprve tehdy, až jsou k člověku připuštěny. Když říkám „uměle vyvolané jevy“, pak jsou to v této oblasti jevy, kdy prostě nepožíváme plody přírody takové, jaké jsou venku, ale vaříme je, nebo když je pro zavedení do lidského organismu upravujeme dokonce tak, že je nejprve spálíme a potom použijeme popel atd. Dokonce i to pozemské podrobujeme procesu, který do sebe vlastně dostává mimozemské působení. To, co se vaří nebo spaluje, je při vaření a spalování skutečně pozvedáno z pozemského stavu. Jestliže tedy člověku podáme něco vařeného nebo spáleného, necháváme na něj vnitřně podobným způsobem účinkovat vliv, jaký na něj necháváme působit prostřednictvím zvýšeného slunečního světla nebo horského klimatu. Svou pozornost musíme namířit i tam, kde jsme schopni na jedné straně si říci: Je to člověk, který musí zaprvé v určitém ohledu změnit svou dietu, a zadruhé mu musíme podat nějaké léky. Projevuje se u něj nepravidelnost v rytmické soustavě. Svou pozornost musíme za všech okolností směřovat k tomu, jestli mu můžeme podat něco, co vzniklo spálením zejména něčeho rostlinného. Ve veškerém spalování rostlinného totiž překonáváme obvyklý rostlinný proces. Pokračujeme v něm něčím mimozemským, totiž spalováním.

Zvláštní význam má pak ještě následující věc: Procesem, respektive souhrnem procesů na Zemi, úzce souvisejících s tím, co musíme nazývat pozemským a mimozemským, je to, co se odehrává mezi ingrediencemi elektřiny a magnetismu. Elektřina a magnetismus jsou oblastí, která by s ohledem na zdravého a nemocného člověka měla být skutečně hlouběji studována, u níž však můžeme také nejvíce tápat,

neboť věc se má tak: Když si schematicky představíte zemský povrch [viz nákres] - tady to, co je uvnitř a tady to, co je venku - potom to, co existuje v podobě elektřiny a magnetismu, bude mít intenzivní vztah k pozemskosti jako takové.

Víte, že elektřina vede sama sebe dál od jednoho zemního vedení k druhému, od jednoho Morseova telegrafu k druhému, je tu vždycky jenom jedno drátové spojení a okruh se uzavírá pod zemí. Máme tu co dělat s elektrickým polem, které si Země již osvojila. Můžeme říci: To, co se skrývá pod elektřinou a magnetismem, je v podstatě mimozemské a nitrozemské. Avšak věc se má tak, že Země si elektřinu osvojuje a elektrické působení, které je vlastně mimozemské, má v sobě ale že elektrické a také magnetické působení může být zadržováno v okruhu Země, aniž by si ho Země osvojila. To je veškeré elektrické a magnetické působení, které máme v našich elektrických a magnetických polích.

Když zmagnetizujeme železo, pak to vůči Zemi znamená, že z magnetu uděláme takového malého zloděje. Přeneseme na něj schopnost, aby to, co Země chce přijmout z vesmíru, vlastně Zemi kradl dříve, než to může přijmout, a ponechával si to pro sebe. Z magnetu uděláme malého zloděje. Osvojuje si to, co by chtěla mít Země, a má uvnitř sílu ponechat si to pro sebe. Všechna elektrická a magnetická pole, která na Zemi máme, jsou vlastně něčím, co jsme Zemi ukradli pro lidskou potřebu, a tím, že si nahoře ponecháváme to mimozemské, svádíme ke krádeži samotnou přírodu. Máme zde tedy něco eminentně mimozemského, co si dokonce chytře ponecháváme nad zemí, přestože Země by to veškerou silou, kterou má, chtěla dostat do sebe, aby to působilo zevnitř ven. My však nedovolíme, aby došlo k tomu, že to bude působit zevnitř ven, a ponecháme si to.

V elektrických a magnetických polích proto musíme hledat zcela mimořádný prostředek proti nerytmickým pochodům v člověku. Vlastně by měla vzniknout terapie, která bude zaměřena zvláště na to, aby se v případě, že se v rytmické soustavě člověka vyskytne například silná arytmie nebo jiná silná porucha, nebo je-li tato soustava slabá (v případě slabé rytmické soustavy je to dokonce ještě lepší), použil magnet ve větší nebo menší vzdálenosti, kterou je pak třeba vyzkoušet. Magnet se ovšem nepřiloží, ale podrží v blízkosti lidského organismu. Jak říkám, ta vzdálenost se musí vyzkoušet.

Chtěl bych vám také říci, jak by se mohly nejlépe použít dosavadní vědecké výsledky. Ani ne tak proto, abych vám sdělil nějakou, abych tak řekl, zajímavou skutečnost, neboť ta dosud není pro vnější vědu zralá k řešení, ale abych vás na něco upozornil, přičemž lze zase zvládnout celý další myšlenkový komplex.

Již zmiňovaný profesor Benedikt prováděl v temné komoře velmi zajímavé výzkumy nejnižších aurických vyzařování člověka, která ještě nemají nic společného (tedy přinejmenším přímo; nepřímo ovšem ano) s tím, co jsem popsal například v *Theosofii*. To jsou vyšší vyzařování, která lze užít teprve v nadsmyslnu. Mezi těmito vyššími vyzařováními a oněmi hrubšími náznaky, které na člověku vidí oko, však leží oblast, kterou lze vnímat v temné komoře. Profesor Benedikt zajímavě popsal, s čím v temné komoře pracoval.

Použil zvláště osoby, které byly vnímavé vůči jevům spojeným s virguli, tedy osoby, u nichž virgule ukazovala zvláště velké výkyvy. Tyto osoby použil Moriz Benedikt k tomu, aby v temné komoře zjišťoval jejich aurická vyzařování. A výsledky u těchto aurických vyzařování byly následující: Moriz Benedikt popisuje neobyčejně zajímavé výsledky, podle nichž jsou tato aurická vyzařování u osob s reaktivitou na virguli zcela jiná než u ostatních osob, velmi silně roste zejména asymetrie: vyzařování levé strany člověka je jiné než vyzařování pravé strany. Také vyzařování hlavy je zcela jiné.

Je tomu tedy tak, že tím byl skutečně již dnes učiněn první krok (třebaže je zatím přijímán velmi skepticky) k pozorování lidského vyzařování i ve fyzických projevech. Vždycky si však musíme uvědomovat, že jsou to jen ta nejnižší vyzařování, související s fyzickou ústrojností. Tím jsme ještě nevstoupili do nadmyslové oblasti, což by rádi tvrdili někteří lidé, kteří si to s nadmyslnem chtějí udělat pohodlné. Na druhé straně je to však první krok na cestě k terapeutickému výsledku. Je totiž třeba zjistit, jaká skutečnost se projeví, když člověku, řekněme se začínající tuberkulózou, přiložíme na záda silný magnet, necháme-li ho tedy prozářit magnetickým polem, jehož účinnost můžeme ještě zvýšit tím, že tímto magnetem, který držíme napříč, pohybujeme shora dolů a zdola nahoru, aby byl magnetickým polem postupně prozářen celý organismus hrudi.

Když použijeme toto magnetické pole, nepotřebujeme ovšem zároveň světelné pole; to by mohlo jenom rušit. Takového pacienta tedy můžeme docela dobře posadit do temné komory, a skutečně můžeme záhy pozorovat vyzařování prstů, která se tu velmi zřetelně ukážou. Když se to provedlo, když se pacient posadil do temné komory a na záda se mu aplikoval silný magnet, bylo vidět, že na konečcích prstů jsou jemná záření, která se ukazují jako kužely směřující vrcholem ven; člověk se tak přesvědčil, že pacienta skutečně prozářil magnetickým polem. Tímto způsobem lidé uvidí, že právě pomocí magnetického pole bude možné dosáhnout různých velmi příznivých účinků v boji například i s jevy způsobovanými pliení tuberkulózou.

To jsou věci, které nám však zároveň ukazují, jak vážně musíme brát větu, jež nám říká, že v lidské hrudi máme vlastně jen účinky. A i v případě, kdy chceme léčit, se tedy musíme obracet na okolí a musíme použít něco, co patří k vnějšímu světu člověka: světlo, to, co se projevuje v podobě klimatických vlivů, přivedeme-li člověka na výše položené místo, a všechno to, co můžeme považovat za magnetické pole. Stejně je tomu i s elektrickým polem; jedná se pouze o to, že musíme vzít v úvahu způsob ošetření elektrickým polem. Je tomu skutečně tak, že necháme-li člověkem bezprostředně procházet elektrinu přiložením pólu k organismu, je to něco úplně jiného, než když se třeba vyvolá elektrické pole jako takové a člověk se do tohoto elektrického pole přivede, aniž by jím přímo procházela linie spojující jeden pól s druhým.

Pokusy, které bude třeba provést, budou také nesmírně významné. Podle okolností lze dosáhnout příznivých účinků i tehdy, nechá-li se procházet člověkem spojnice pólů. Potom však bude účinné výlučně to, co působí na rytmickou soustavu ze soustavy látkové výměny. Povedu-li člověkem samotným proudy elektriny,

procházející od jednoho pólu k druhému, když toho člověka jaksi zapojím do linie elektrického působení, neovlivním nic jiného než soustavu látkové výměny. Když ho naproti tomu posadím do elektrického pole, budu moci pozorovat, že se u něj nachází ono vyzařování patrné v temné komoře, a to všude tam, kde jsou špičatá místa, na prstech u nohou, na prstech na ruce atd. A uvidím, že mohu léčivě zasáhnout i u pacientů, kteří mají zcela pravidelné trávení atd., a přesto se u nich projevují takzvané tuberkulózní jevy; u nich tomu tak bude v naprosté většině případů, tedy u onemocnění, která se vyskytují zvláště na tomto poli.

Dnes jsme se tedy zabývali především poukazem na okolí. Upozornil jsem také, že příroda v usínání a probouzení spojuje to, co je rozložené jakožto soubor příznaků. V tomto bodě zítřka navážu, abychom se nejprve podívali, jak velký diagnostický význam má okamžik usnutí a probuzení, ale také abychom zároveň studovali, jak můžeme pozorovat to, co nám tu chce příroda probouzením a usínáním naznačit. Pokud známe princip, budeme ho moci použít k tomu, abychom v náležitém směru vedli pozorování našich souborů příznaků; především v tom pak spočívá něco, co je pro nás důležitým vodítkem pro léčbu jiného druhu, s nímž bude nutné přistupovat k chronickým i akutním nemocem.

Dornach, 13. dubna 1921